

VI. 4996/1928.) *ajándékozásnak hálátlanság miatti visszavonása* (u. o. 499., P. V. 5978/1928.) felett folyó perekben a per alatti sérelmes tényeket is tekintetbe veszi, lévén itt még a per alatt is fluktuáló, le nem zárt tényállásról szó. A 4996/1928. sz. ítélet a Pp. 188. §-nak 1. pontjára hivatkozik, amely a jogalap megváltoztatása nélkül újabb tények felhozatalát megengedi. A kérdés azonban éppen az, mennyiben tartoznak az egyes tények a kereseti jogalaphoz és mennyiben esnek a jogalapot pusztán támogató körülmények fogalma alá. *Dr. Vági József.*

Kényszeregyességi likvidáció és köztartozások.

Lapunk hasábjain a közelmúltban fejtette ki dr. György Ermő a kényszeregyességi likvidáció gazdasági és jogi vonatkozásait. Tanulmányában rámutatott arra, hogy a likvidáció jogi szabályozása, illetőleg jogi vonatkozásainak kiépítése még ugyyszólván gyermekcipőkben jár. A 6340/1927. M. E. sz. rendelet egyetlen paragrafusa, a likvidáció egyetlen jogszabálya.

Hogyan jut az OHE abba a helyzetbe, hogy a fent hivatkozott rendeletben szabályozott likvidációt lebonyolítsa?

A rendelet szerint az adós kényszeregyességben vállalt kötelezettségeinek biztosítására kiköthető, hogy abban az esetben, ha adós a kényszeregyességben vállalt kötelezettségeit bármi oknál fogva teljesíteni elmulasztaná, összes ingó és ingatlan vagyonát az OHE az összhitelezők javára értékesíti.

Ez az értékesítés vagy likvidáció nem egyéb, mint komerciális uton lebonyolított csőd. A likvidáció lefolytatása által megkíméltetnek a csőd káros kihatásaitól egyrészt maguk az érdekelt hitelezők, másrészt az adós is a legtöbb esetben, mert mentesül magától a csődtől és a vagyonbukástól.

Habár az egyességben ki van kötve az OHE likvidációs joga, az OHE nem minden esetben vállalkozik ennek keresztülvitelére. Az OHE ugyanis elsősorban az ugynevezett kvótális hitelezők vagy más szóval a kényszeregyesség joghatálya alá eső hitelezők, tehát nem a különkielégítési joggal bíró, illetve az előnyösen kielégítendő hitelezők érdekeit képviseli. A kvótális hitelezők érdekeit elsősorban képviselve, az OHE csak akkor vállalkozhatik a likvidáció lebonyolítására, ha úgy találja, mikép az adós aktívát olyan áron tudja értékesíteni, hogy a befolyó összegből nemcsak a különkielégítéses és előnyös hitelezők kapják meg követeléseiket, hanem a

rendszerint sokkal nagyobb értéket reprezentáló kvótális hitelezők követelésére is jut valami.

Nálam sokkal hivatottabbak, így a legutóbbi napokban a Kereskedelmi Csarnokban megtartott érdekképviseletközi értekezleten egybegyültek is megállapították, hogy az OHE által lefolytatott likvidáció olyan eredményeket produkált, amelyeket a bürokratikus nehézségekkel küzdő rendkívüli költséges és hosszadalmas csődeljárás soha fel nem mutathat.

A különkielégítési jog és az előnyös tételek sajnos, igen sok esetben annyira túlterhelik adós vagyont, hogy annak értékesítése esetében a kvótális követelésekre már majd semmi sem juthat. Az OHE azonban erre a bajra is igen sokszor talál orvosságot. Nehéz és kinos tárgyalások után többször jelentékeny összegeket sikerül az előnyösen kielégítendő vagy különkielégítésre jogosult hitelezők követeléseiből is lefaragni. Az indok, mellyel ezeket a hitelezőket jobb belátásra lehet bírni az, hogy amennyiben nem tesznek engedményeket, akkor az OHE a likvidációt nem vállalhatja és így adós csődbe jutván, nemcsak a kvótális hitelezők vesztik követelésüket, de az előnyösen kielégítendő hitelezők is, sőt a rangsorban hátul álló külön kielégítésre jogosultak is.

Likvidáció esetén az előnyösen kielégítendő, vagyis a követelés 100%-áig kielégítendő hitelezők közé tartozik a kir. kincstár is adó- és illetékköveteléseiivel. Ez a követelés rendszerint igen nagy összeget képvisel, sokszor a legnagyobb előnyösen kielégítendő tételt jelenti és igen sok esetben épen ez az oka annak, hogy az OHE a likvidációra nem vállalkozik, mert az értékesítésből befolyó összegeket egészben, vagy nagy részben vinné el a kincstár, hogy a kvótális hitelezők részére nem jutna semmi.

Úgy hiszem, hogy a pénzügyi kormányzatnak nemcsak kötelessége, de elsősorú érdeke is fűződik ahhoz, hogy a magángazdaságok, kincstári szemszögből nézve az adóalanyok mai katasztrófálisan rossz anyagi helyzetére való tekintettel a fizetésképtelenségbe került cégek terheit a legmesszebbmenő módon enyhítse és ezáltal lehetővé tegye azt, hogy a csődöt elkerülendő, az OHE vállalkozhassék a likvidáció lebonyolítására.

A pénzügyi kormányzat szempontjából a helyzet mérlegelése igen egyszerű. A mérleg egyik serpenyőjébe, a likvidáció serpenyőjébe teheti a következő nyomós okokat: adós megmenekül a vagyonbukástól, megmenekül attól, hogy évek során át tisztességes foglalkozáshoz ne kezdhesen, a különkielégítéses, esetleg az előnyösen kielégítendő hitelezők, habár némileg lefaragottan is, meg-

kapják követelésüket és végül a kvótális hitelezők nagy tömege részére sikerül keservesen siratott pénzüik, illetve árujuk fejében 15—20%-ot megmenteni. A mérleg másik serpenyőjébe, oda, ahova a csőd tartozik, kell tenni a következő indokokat: adós személyében vagyombukott lesz és a társadalom kitaláltja, aki tisztességes foglalkozáshoz éveken át nem kezdhet és esetleg a legsötétebb utakon kénytelen életét tengetni. Idekerülnek a rangsorban hátul álló különkielégítéssel hitelezők is összköveteléseikkel, továbbá a kvótális hitelezők teljes követeléseikkel, idekerülnek az előnyös hitelezők, köztük a kincstár, aki hajthatatlansága folytán nemcsak azt az adókövetelést veszti el ebben az esetben, amit a likvidáció érdekében esetleg törölt volna, hanem elveszti rendszerint minden néven nevezendő adó- és illetékkövetelést is, mert bár etekintetben statisztika nem áll rendelkezésemre, nyugodtan kijelenthetem, hogy nem tudok olyan csödről, melyben a kincstár megkapta volna követelését.

A likvidáció előnyeit a csőd hátrányaival ily módon szembeállítva, erősen lehúzzák a mérleg karját a likvidáció mellett felhozott érvek.

Ugy hiszem, helyes véleményen vagyok, ha azt mondom, hogy a pénzügyi kormányzatnak nemcsak a jogos magánérdekeket, hanem az államháztartás egyensúlyát is inkább szolgáló intézkedése lenne az, ha az adók mérséklése útján lehetővé tenné az OHE-likvidációt, mintha azt megakadályozza az által, hogy a likvidáció lehetőségének fennforgása esetében mereven elzárkózik az adó törlesztéstől.

Ha jogszabály nem állna etekintetben rendelkezésre, úgy alkotni kellene ilyet, hogy a pénzügyi kormányzatnak jogában álljon a köztartozásokat ilyen esetekben mérsékelni. De rendelkezésre állnak ma is olyan jogszabályok, melyeknek a helyzet helyes megértésével való alkalmazása esetén, lehetővé válik a közterhek mérséklése és ezáltal az OHE likvidációja.

Ilyen jogszabályt képez az 1929. évi XXIII. t.-c., amely feljogosítja a pénzügyminisztert arra, hogy a felszaporodott adó- és illetékhátralékok rendezését és törlesztését időnként végrehajthassa. Ilyen továbbá a jövedelem- és vagyonadóról szóló H. Ö. 58. §-a, amelyik felhatalmazza a pénzügyigazgatóságot, illetve a pénzügyminisztert arra, hogy a jövedelmében és vagyonában leromlott adós, jövedelem- és vagyonadó-hátralékait törölhesse. Ugyancsak rendelkezésre áll etekintetben az 1929:XXIII. t.-c. §-a, mely az általános kereseti adótörlesztést teszi lehetővé. Az ezekben a jogszabályokban foglalt rendelkezéseket azonban alkalmazni is kellene.

Kivánatos volna még a törvényhozás útján oly irányban is intézkedni, hogy a pénzügyi kormányzat jogositva legyen a vállalatok fizetésektelensége esetén a társulati adót, általános adórendezésén kívül is törölni.

Dr. Nyulászi Alajos.

Jogos védelem és kártérítés. A Kuria P. VI. 7/1928. számú 1929 november 5-én hozott ítéletében felperest kártérítési keresetével elutasítja, mert megállapítást nyert, hogy a felperes részvételével lefolyt verekedés folytán alperes hozzátartozói veszélyeztetve voltak és alperes az ő megvédésükben tette a riasztó lövést, mely felperest találta. „Az anyagi jog szerint — mondja az ítélet, — magánjogi vonatkozásban sem jogellenes a sérelmet okozó olyan cselekmény, amely szükséges volt avégett, hogy annak elkövetője az ellene vagy hozzátartozója ellen intézett közvetlen jogellenes támadást elhárítsa“.

Mint hogy pedig a tényállásból a Kuria azt állapította meg, hogy a cselekmény a közvetlen támadás elhárítására szükséges volt, még „a vétlen kártételre vonatkozó magánjogi szabályok értelmében sem követelheti felperes a kára megtérítését, mert az ilyen alapon támasztott kárkövetelés sem áll meg akkor, ha az azt előidéző cselekmény — mint jelen esetben is — nem jogellenes“.

A Kuria ítélete a Magánjogi Törvénykönyv javaslatának 1712. és 1737. §§-ain alapszik. Az 1712. §. szerint nem jogellenes a sérelmet okozó cselekmény, ha *szükséges volt* a végett, hogy a tettes a *sértettnek* közvetlen jogellenes támadását magáról vagy másról elhárítsa. Tehát világosan kimondja, hogy a cselekmény nem jogellenes, azonban kell, hogy a támadás közvetlen és jogellenes legyen, hogy a *sértettnek* a támadása legyen és hogy szükséges legyen a védelem a támadás elhárítására, tehát ne legyen több, mint ami szükséges, ne lépje túl a támadás elhárításához szükséges mértéket.

A büntetőjogban a jogos védelmet a Btk. 79. §-a szabályozza. A jogos védelem kizárja a cselekmény beszámíthatóságát. Ez az első eltérés a magánjogi szabályozással szemben. A jogos védelem esetén is van bűncselekmény, az eredmény-objektive jogellenes, azonban a tettes terhére be nem számítható, a tettes felmentése sem azért történik, mert nincs bűncselekmény, hanem, mert beszámíthatóságot kizáró ok forog fenn (Bp. 326. §. 3. pont). Azonkívül az eltérés az a magánjogi szabályozástól, hogy a jogos védelem akkor is mentesít, ha nem a